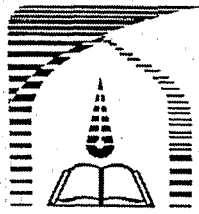

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

دانشگاه تربیت مدرس

دانشکده علوم انسانی
پایان نامه دوره کارشناسی ارشد
رشته حسابداری

بررسی رابطه میان دارایی های
علمی بعنوان محرک عملکرد شرکت
و خلق ارزش افزوده شرکت و پیشنهاد
مدل طرح خلق ارزش دارایی های
علمی.

مهرناز پاک نژاد

استاد راهنما:
جناب آقای دکتر اعتمادی

۱۳۸۷ / ۲ / ۱۵

استاد مشاور:
جناب آقای دکتر جب زاده

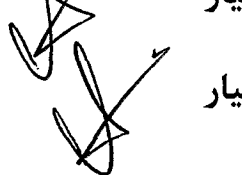

مهر 1383

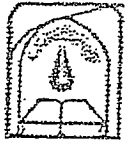
به نام خدا

تاییدیه اعضای هیات داوران در جلسه دفاع از پایان نامه کارشناسی ارشد

اعضای هیات داوران نسخه نهایی پایان نامه کارشناسی ارشد خانم مهرناز پاک نژاد تحت عنوان " بررسی رابطه میان داراییهای علمی بعنوان محرک عملکرد شرکت و خلق ارزش افزوده شرکت و پیشنهاد مدل KAVCM " را از نظر فرم و محتوا بررسی نموده و پذیرش آن را برای تکمیل درجه کارشناسی ارشد پیشنهاد می کند.

اعضای هیات داوران	نام و نام خانوادگی	رتبه علمی	امضا
۱- استاد راهنما	دکتر حسین اعتمادی	استادیار	
۲- استاد مشاور	دکتر علی رجب زاده	استادیار	
۳- استاد ناظر	دکتر احمد مدرس	استادیار	
۴- استاد ناظر	دکتر علی اصغر انواری رستمی	دانشیار	
۵- نماینده تحصیلات تکمیلی	دکتر علی اصغر انواری رستمی	دانشیار	

۱۰۱۳۶۲

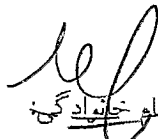
دانشگاه تربیت مدرس
دانشکده علوم پایه

بسمه تعالی

آیین نامه چاپ پایان نامه (رساله) های دانشجویان دانشگاه تربیت مدرس

نظر به اینکه چاپ و انتشار پایان نامه (رساله) های تحصیلی دانشجویان دانشگاه تربیت مدرس، مین بخشی از فعالیتهای علمی - پژوهشی دانشگاه است بنابراین به منظور آگاهی و رعایت حقوق دانشگاه، دانش آموختگان این دانشگاه نسبت به رعایت موارد ذیل متعهد می شوند:

- ماده ۲ در صفحه سوم کتاب (پس از برگ شناسنامه)، عبارت فیل را چاپ کند
- «کتاب حاضر حاصل پایان نامه کارشناسی ارشد ~~سرکار خانم دکتر علی نیکوکار~~ نگارنده در رشته ~~حسابداری~~ است که در سال ۸۶ در دانشکده ~~علوم پایه~~ دانشگاه تربیت مدرس به راهنمایی ~~سرکار خانم~~ /جناب آقای دکتر (عماد) ، مشاوره ~~سرکار خانم~~ /جناب آقای دکتر ~~زهرا~~ و مشاوره ~~سرکار خانم~~ /جناب آقای دکتر _____ از آن دفاع شده است.»
- ماده ۳ به منظور جبران بخشی از هزینه های انتشارات دانشگاه، تعداد یک درصد شمارگان کتاب (در هر نوبت چاپ) را به «دفتر نشر آثار علمی» دانشگاه اهدا کند. دانشگاه می تواند مازاد نیاز خود را به نفع مرکز نشر در معرض فروش قرار دهد.
- ماده ۴- در صورت عدم رعایت ماده ۳، ۵۰٪ بهای شمارگان چاپ شده را به عنوان خسارت به دانشگاه تربیت مدرس، تادیه کند.
- ماده ۵- دانشجو تعهد و قبول می کند در صورت خودداری از پرداخت بهای خسارت، دانشگاه می تواند خسارت مذکور را از طریق مراجع قضایی مطالبه و وصول کند؛ به علاوه به دانشگاه حق می دهد به منظور استیفای حقوق خود، از طریق دادگاه، معادل وجه مذکور در ماده ۴ را از محل توقیف کتابهای عرضه شده نگارنده برای فروش، تأمین نماید.
- ماده ۶- اینجانب ~~زهرا~~ ~~بیک~~ ~~زهرا~~ دانشجوی رشته ~~حسابداری~~ مقطع ~~دانشگاه تربیت مدرس~~ متعهد فوق و صنانت اجرای آن را قبول کرده، به آن ملتزم می شوم.

نام و نام خانوادگی:
تاریخ و امضا: _____

۸۶، ۱۱، ۲

آیین نامه چاپ پایان نامه (رساله) های دانشجویان دانشگاه تربیت مدرس

نظر به اینکه چاپ و انتشار پایان نامه (رساله) های تحصیلی دانشجویان دانشگاه تربیت مدرس، مبین بخشی از فعالیتهای علمی-پژوهشی دانشگاه است بنابراین به منظور آگاهی و رعایت حقوق دانشگاه، دانش آموختگان این دانشگاه نسبت به رعایت موارد ذیل متعهد می شوند:

ماده 1: در صورت اقدام به چاپ پایان نامه (رساله) ی خود، مراتب را قبلاً" به طور کتبی به دفتر نشر آثار علمی دانشگاه اطلاع دهد.

ماده 2: در صفحه سوم کتاب (پس از برگ شناسنامه) عبارت زیر را چاپ کند:

((کتاب حاضر، حاصل پایان نامه کارشناسی ارشد نگارنده در رشته حسابداری است که در سال 1386 در دانشکده علوم انسانی دانشگاه تربیت مدرس به راهنمایی جناب آقای دکتر حسین اعتمادی و مشاوره جناب آقای دکتر علی رجب زاده از آن دفاع شده است.))

ماده 3: به منظور جبران بخشی از هزینه های انتشارات دانشگاه، تعداد یک درصد شمارگان کتاب (در هر نوبت چاپ) را به دفتر نشر آثار علمی دانشگاه هدیه کند. دانشگاه می تواند مازاد نیاز خود را به نفع مرکز نشر در معرض فروش قرار دهد.

ماده 4: در صورت عدم رعایت ماده 3، 50٪ بهای شمارگان چاپ شده را به عنوان خسارت به دانشگاه تربیت مدرس، تادیه کند.

ماده 5: دانشجو تعهد قبول می نماید در صورت خودداری از پرداخت بهای خسارت، دانشگاه می تواند خسارت مذکور از طریق مراجع قضایی مطالبه و وصول کند: به علاوه به دانشگاه حق می دهد به منظور استیفای حقوق خود، از طریق دادگاه، معادل وجه مذکور در ماده 4 را از محل توقیف کتابهای عرضه شده نگارنده برای فروش، تأمین نماید.

ماده 6: اینجانب مهرناز پاک نژاد دانشجوی رشته حسابداری مقطع کارشناسی ارشد تعهد فوق و ضمانت اجرای آن را قبول کرده، به آن ملتزم می شوم.

نام و نام خانوادگی: مهرناز پاک نژاد
تاریخ و امضا:

تقدیم به:

تمامی اساتیدی که فکر و قلمشان به هدف توسعه همه جانبه ایران مشغول است.

تمام دانشجویانی که رویای ایرانی آباد را در سر می پرورانند.

پدر و مادر عزیزم که زحمات فراوانی برای من متحمل گردیده اند.

و با تقدیم ویژه به:

خواهر عزیزم که در تمام طول تحصیل، مرا بسیار یاری نمودند.

تقدیر و تشکر از:

- استاد ارجمند جناب آقای دکتر اعتمادی که راهنمایی این پژوهش را قبول زحمت فرمودند.
- استادگرامی جناب آقای دکتر علی رجب زاده که با صبر و حوصله فراوان مراد را انجام این پژوهش را هنمایی نمودند.
- جناب آقای نجفی، کارشناس محترم گروه حسابداری که در طول دوره تحصیل زحمات زیادی کشیده اند.
- همکلاسی محترم، جناب آقای رابطی که صمیمانه مراد را نحوه انجام کار پایان نامه را هنمایی کردند.

چکیده فارسی

در این تحقیق رابطه بین دارایی های علمی و بهبود عملکرد شرکت و نیز ارزش افزوده شرکت بررسی می گردد. هدف از این تحقیق کمک به مدیران است جهت تشخیص اینکه چگونه دارایی های علمی موجب خلق ارزش افزوده می گردند. برای اثبات فرضیات از آزمون همبستگی و رگرسیون استفاده شده است. در نهایت مدل KAVCM که عبارت است از نقشه طرح ارزش افزوده دارایی های علمی که از روش فرآیند سلسله مراتبی تحلیلی (AHP) پیروی می کند ارائه می گردد. نتایج نشان می دهد که بین دارایی های علمی و بهبود عملکرد شرکت و نیز ارزش افزوده شرکت رابطه معنی داری وجود دارد. به عبارتی؛ دارایی های علمی را می توان به عنوان نوعی محرک عملکرد شرکت و محرک ارزش افزوده شرکت در نظر گرفت و در شناسایی و اندازه گیری آن کوشش کرد.

واژه های کلیدی:

دارایی های علمی، منابع مبتنی بر علم و دانش، ارزش افزوده شرکت، بهبود عملکرد شرکت، مدل KAVCM

2	فصل اول
3	1-1- تعریف مساله
4	1-2- سوالات تحقیق
4	1-3- اهداف تحقیق
4	1-4- فرضیه های تحقیق
5	1-5- روش تحقیق
6	1-6- قلمرو مکانی و زمانی
6	1-7- جنبه جدید بودن و نوآوری
7	1-9- تعریف واژگان
9	فصل دوم
10	2-2- بخش دوم- تاریخچه و اهمیت دارایی های علمی در سازمانها
10	2-2-1- جایگاه علم و دانش در سازمان ها
13	2-2-3- اهمیت شناسایی علم و مدیریت آن
14	2-2-4- طبقه بندی علم بر حسب نیاز سازمان
14	2-2-6- طبقه بندی علم از نظر دارندگان آن
15	2-3- بخش سوم- دارایی های علمی و مدیریت منابع انسانی
15	2-3-1- دارایی های علمی از دید مدیریت منابع انسانی
17	2-3-2- اهمیت منابع انسانی در ایجاد ارزش برای سازمان
18	2-3-3- دانش سازمانی
19	2-4- بخش چهارم- تعریف و طبقه بندی دارایی های علمی
19	2-4-1- تعریف و آزه علم (دانش) در سازمان
20	2-4-2- طبقه بندی دارایی های علمی
24	2-4-3- دارایی های علمی از نظر سایر محققان
31	2-4-4- کارهای تحقیقاتی انجام شده
37	2-4-5- نگاهی به سرمایه فکری (IC) بعنوان یک دارایی مبتنی بر علم
43	2-5- بخش پنجم- اندازه گیری دارایی های علمی
43	2-5-1- شاخص های موجود برای اندازه گیری دارایی های علمی
52	2-5-2- دو دیدگاه پنهان برای اندازه گیری دارایی های علمی
56	فصل سوم
57	3-1- مقدمه
57	3-2- روش تحقیق
58	3-3- جامعه آماری
58	3-4- نمونه آماری
59	3-5- متغیر های تحقیق
59	3-6- شاخص های اندازه گیری
59	3-6-1- معیار اندازه گیری ارزش افزوده شرکت
60	3-6-2- معیار اندازه گیری کارایی و عملکرد شرکت
59	3-6-3- معیار اندازه گیری دارایی های علمی
61	3-7- روش تحلیل
61	3-8- روش پیشنهاد مدل
63	فصل چهارم
64	4-1- مقدمه
64	4-2- بررسی تحلیلی فرضیه های پژوهش
64	4-2-1- فرضیه اول
65	4-2-2- فرضیه دوم
65	4-3- بررسی و تحلیل همبستگی
66	4-3-1- بررسی تحلیلی همبستگی فرضیات در سال 79
67	4-3-2- بررسی تحلیلی همبستگی فرضیات در سال 80
68	4-3-3- بررسی تحلیلی همبستگی فرضیات در سال 81
69	4-3-4- بررسی تحلیلی همبستگی فرضیات در سال 82
70	4-3-5- بررسی تحلیلی همبستگی فرضیات در سال 83
72	4-4- بررسی و آنالیز رگرسیونی

72.....	4-4-1- بررسی تحلیل رگرسیونی مدل درسال 79.....
75.....	4-4-2- بررسی تحلیل رگرسیونی مدل درسال 80.....
80.....	4-4-4- بررسی تحلیل رگرسیونی مدل درسال 82.....
83.....	4-4-5- بررسی تحلیل رگرسیونی مدل درسال 83.....
86.....	فصل پنجم.....
87.....	5-1- مقدمه.....
87.....	5-2- نتیجه گیری با استفاده از تحلیل همبستگی.....
88.....	5-3- نتیجه گیری با استفاده از تحلیل رگرسیونی.....
89.....	5-3-1- بررسی فرضیه اول.....
90.....	5-3-2- بررسی فرضیه دوم.....
91.....	5-3-3- بررسی نتیجه بدست آمده جانی.....
92.....	5-4- نتیجه گیری و ارائه پیشنهادات.....
97.....	5-4-1- پیشنهاد مدل KAVCM و بکارگیری روش AHP جهت طراحی ایجادکننده‌های.....
101.....	5-4-2- پیشنهاد فرآیند شناسایی دارایی های علمی.....
104.....	منابع فارسی.....
105.....	منابع انگلیسی.....

فصل اول

طرح تحقیق

(کلیات)

1-1- تعریف مساله

دردنيای تجارت کنونی، علم بعنوان مهمترین و استراتژیکی ترین دارایی شرکت هادرعرضه رقابت مطرح است. در حال حاضر عده ای از پژوهشگران بر این باورند که علم مهمترین منبع سود رقابتی است و در سودآوری پایدار، مستمروبلندمدت، این قدرت دارایی های علمی¹ است که نقش بمراتب پررنگتری نسبت به دارایی های مالی و فیزیکی بازی می کند.

حتی می توان گفت ارزش بازار شرکت را مجموعه ای از دارایی های مالی (فیزیکی) با اضافه دارایی های علمی تشکیل می دهد. در این راستا در دهه گذشته، نظریه هایی مثل مدیریت علم، عصر اطلاعات یا حتی تئوری علم شرکت به منصف ظهور رسیده است.²

از طرفی توانایی یک شرکت برای خلق ارزش، به توانایی اش در سیاست های استفاده از فرصت های بازار توسط بهره برداری از منابع و توانایی های داخلی اش بستگی دارد³، بنابراین مدیران نیازمندان هستند که بدانند منابع داخلی اشان چیست و محرکهای عملکرد در سازمانشان کدام است. البته در گذشته این منابع فیزیکی بودند، بعنوان مثال ماشین آلات و تجهیزات و بطور کلی سرمایه مالی. ولی در اقتصاد نوین به نظر می رسد این منابع کمتر و بندرت مزایای رقابتی بلندمدت را فراهم می کند. و در حقیقت شرکتهای موفق و بسیار موفق تمایل دارند که بطور مداوم دارایی های علمی از قبیل مهارت ها، دانش چگونگی بکارگیری دارایی های فیزیکی، فرهنگ سازمانی، دانش مدیریت، فن آوری ارتباطات و اطلاعات و غیره را گسترش دهند.

منظور از دارایی های علمی آن دسته از منابع سازمانی است که به سختی معامله می شوند لذا تعیین قیمت برای آنها دشوار است. در این تحقیق با منابعی از علم موجود در سازمان سروکار خواهیم داشت که از آنها انتظار می رود برای شرکت ارزش آفرینی کنند. به عبارتی مهارتهای حرفه ای، علم مدیریت کارکنان، تکنیک های بازاریابی و مهارتهای از این

¹ - Knowledge Assets

² - Bell 1999-Prusak 2001.

³ - Penrose 1959

قبیل که کاملاً مختص یک سازمان است را دارای های علمی تعریف می کنیم. که دارای های فوق بصورت بالقوه و مستعد در درون سازمان وجود داشته و رشد کرده اند و منجر به رشد و پیشرفت سازمان گردیده اند.

2-1- سوالات تحقیق

موضوع این تحقیق، "بررسی رابطه میان دارای های علمی بعنوان محرك عملکرد شرکت و خلق ارزش افزوده شرکت و پیشنهاد مدل طرح خلق ارزش دارای های علمی (KAVCM)¹" انتخاب گردیده است.

بنابراین سئوال اصلی تحقیق عبارتست از:

"چه رابطه ای میان دارای های علمی بعنوان محرك عملکرد شرکت و خلق ارزش افزوده شرکت وجود دارد؟"
و یا عبارت دیگر، آیا دارای های علمی بر مکانیزم ایجاد ارزش افزوده شرکت تاثیر دارد؟ این تاثیر چگونه است و به چه طریق می توان آنرا ارزیابی کرد؟

3-1- اهداف تحقیق

هدف این تحقیق، آن است که رابطه میان منابع علمی را با خلق ارزش شرکت بررسی کند. این بررسی روی آن دسته از منابع علمی سازمان که محرك های خلق ارزش را در بر دارد انجام می شود. برای یک چنین پیش بینی و بررسی، مدل KAVCM که عبارتست از "طرح خلق ارزش دارای های علمی"، پیشنهاد خواهد گردید که هدفش کمک به مدیران جهت تشخیص اینکه چگونه دارای های علمی با بهبود عملکرد موسسه و محرك های خلق ارزش در ارتباط اند، می باشد.

4-1- فرضیه های تحقیق

فرضیه اول: بین دارای های علمی و بهبود عملکرد شرکت رابطه معنی داری وجود دارد.

¹ - Carlucci, daniela , Schiuma, giovanni-Expert systems with applications 32 (2007) 814-821

فرضیه دوم : بین دارایی های علمی و خلق ارزش افزوده شرکت رابطه معنی داری وجود دارد.

با طرح دو فرضیه فوق می خواهیم اثبات کنیم که وجود منابع علمی از طرفی منجر به بهتر شدن فرآیندهای عملیاتی و عملکرد شرکت می گردد و از طرفی در ایجاد ارزش برای شرکت موثر است. منظور از ارزش افزوده ، ارزشی است که شرکت در نتیجه بهتر شدن فعالیت ها بواسطه وجود موثر دارایی های علمی تحصیل می کند. به بیان دیگر می توان گفت این خلق ارزش علاوه بر ارزشی است که شرکت معمولاً به خاطر استفاده از سایر منابع اش کسب می کند.

در رابطه با ارتباط بین دارایی های علمی و خلق ارزش برای شرکت، "ایتنر و لاکر" اعتقاد دارند : این مهم است که بدانیم چگونه منابع علمی سازمان که محرك های خلق ارزش شرکت را در بردارند نشان داده می شود. حتی این تشخیص به موقع محرك های خلق ارزش که در منابع علمی موجود است می تواند بعنوان يك ابزار مدیریتی برای تصمیم گیری استفاده شود.

5-1- روش تحقیق

این تحقیق از نقطه نظر هدف کاربردی - توسعه ای است و از نقطه نظر اجرا توصیفی - تحلیلی می باشد. روشی که برای این تحقیق انتخاب شده ترکیبی از روش های میدانی و کتابخانه ای خواهد بود . از روش کتابخانه ای جهت مطالعه پیشینه تحقیق و نیز مطالعه یافته های علمی موجود در رابطه با موضوع تحقیق استفاده خواهد شد و از روش میدانی برای جمع آوری شواهد و اطلاعات کافی جهت اثبات فرضیه های تحقیق استفاده می گردد و با استفاده از آزمون های آماری همبستگی و تحلیل رگرسیون، فرضیه ها مورد ارزیابی قرار خواهد گرفت. لازم به ذکر است برای ارائه مدل از روش شناسی (AHP) analytic hierarchy process) نیز استفاده خواهد شد. در ضمن برای اندازه گیری دارایی های علمی از شاخص اندازه گیری زیر استفاده خواهد شد:

$$\sum_{t=1}^m \frac{MV_t - BV_t}{I_{Inf\ m+1}}$$

در این شاخص $I_{Inf\ m}$ متوسط نرخ تورم طی دوره t و MV_t و BV_t ارزش بازار و دفتری شرکت در دوره t می باشد.

6-1- قلمرو مکانی و زمانی

از نظر مکانی، قلمرو تحقیق شرکتهای پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران می باشد و از نظر زمانی، سالهای 1379 الی 1383 مورد بررسی قرار گرفته است.

7-1- جنبه جدید بودن و نوآوری

همانطوری که می دانیم علم همواره فاکتور اساسی تولید جهت فعالیت های سازمانی و موتور قدرتمند تولید بوده است. ولی امروزه، علاوه بر این، از آن بعنوان عامل کلیدی موفقیت در بهبود مزایای رقابتی شرکت ها یاد می شود. و مدیران برای باورند که منابع علمی، منبع اساسی رشد هستند.

بازده دارایی های علمی بکارگرفته شده در قابلیت سودآوری پایدار و مستمر شرکتهای بیش تر از بازده سرمایه های مالی بکارگرفته شده است. لذا شناسایی و ارزیابی دارایی های علمی حائز اهمیت است. ارزش افزوده ای که از محل دارایی های علمی شرکت ایجاد می شود جزء فراموش شده حسابداری است. که به نظرمی رسد به دلیل وجود مشکل اندازه گیری نمی توان آنرا گزارش کرد. در کشور ما هیچگونه پژوهش علمی پیرامون این موضوع کاربردی، انجام نشده است. بنابراین خلاء مشخصی در اطلاعات برای پاسخ سئوالات مطروحه احساس می

1- انواری رستمی و سراجی - بررسی های حسابداری

و حسابرسی - دانشکده مدیریت دانشگاه تهران - شماره 39 -

بهار 1384

شود. لذا انجام تحقیق و در نتیجه پیدا کردن پاسخ سئوالات برای پرکردن این خلاء اطلاعاتی ضروری به نظرمی رسد. پاسخ به مسئله مورد تحقیق، مدیران رادرمدیریت دارایی های علمی یاری خواهد نمود و برای سرمایه گذاران و تصمیم گیران مالی، افق جدیدی رادراستای مقایسه شرکت ها بایکدیگر خواهد گشود. در ضمن تحلیلگران مالی و حسابداري را تشویق به گرایش به سمت علم و دانش به جای تمرکز روی سرمایه خواهد نمود.

8-1- استفاده کنندگان از تحقیق

از نتایج حاصل از این تحقیق مدیران، کارکنان سازمانها و نیز محققین حسابداري ومدیریت، دانشجویان می توانند بهره مند گردند.

9-1- تعریف واژگان

دارایی های علمی: دارایی های یک سازمان تنها به دارایی های فیزیکی محدود نمی شوند بلکه در کنار آنها گروهی از دارایی های علمی وجود دارند که به ایجاد ارزش برای موسسه می توانند کمک کنند. منظور از دارایی های علمی آن دسته از دارایی های نامحسوسی است که به ما اجازه می دهند تا به اهداف موسسه برسیم و حتی در عرصه رقابت با سایر موسسات مشابه، گام بلندی به جلو برداریم. لذا به منظور تعریف دارایی های علمی دو طبقه زیر را برای آن در نظر می گیریم¹:

دارایی های افراد ذینفع و دارایی های ساختاری. دارایی های افراد ذینفع به دارایی های رابطه ای افراد ذینفع و دارایی های انسانی تقسیم می شوند. دارایی های ساختاری به دارایی های مجازی و فیزیکی تفکیک می کردند که به همان ماهیت مشهود و نامشهود آنها اشاره دارد. بالاخره؛ دارایی های مجازی به دارایی های فرهنگ و دارایی های تجارب و امور عادی اداری و دارایی های فکری تقسیم بندی می گردد.

¹- Carlucci, daniela , Schiuma, giovanni-Expert systems with applications 32 (2007) 814-821

دارایی‌های رابطه‌ای افراد ذینفع، رابطه بین سازمان و افراد ذینفع آن رانشان می‌دهد، همانطوری که علم و دانش موجود بین آنها رانیز نشان می‌دهد. دارایی‌های انسانی، علم مربوط به منابع انسانی سازمان رانشان می‌دهد. دارایی‌های فیزیکی، تمام دارایی‌های زیربنایی مشهود را که در ایجاد علم مشارکت دارند در برمی‌گیرد. مانند فن‌آوری اطلاعات و ارتباطات و سطوح ساختاری. دارایی‌های فرهنگی: به دارایی‌هایی مانند فرهنگ مشارکت، فلسفه مدیریت و ارزش‌های سازمانی، اشاره دارد. دارایی‌های تجارب و امور عادی اداری؛ می‌تواند رویه‌های رسمی و غیررسمی و نقش‌های تلویحی باشد. دارایی‌های فکری؛ مجموعه این قبیل دارایی‌هاست: حق اختراع، حق امتیاز، علائم تجاری، طرح‌های ثبت شده، فرآیندها و اسرار تجاری که مالکیت آن به طور قانونی به شرکت اعطاء شده است.

تمامی موارد بالا عواملی رانشان می‌دهند که شرکت از طریق آن می‌تواند مزایای رقابتی کسب نماید.

فصل دوم

مطالعه نظري
و ادبيات تحقيق

1-2- بخش اول -مقدمه

در این فصل ادبیات نظری تحقیق بررسی می گردد. برای این منظور مطالب به پنج بخش تقسیم می گردد. بخش اول شامل مقدمه فصل می باشد. در بخش دوم تاریخچه ای از منابع علمی و اهمیت آن در سازمانها بیان می گردد و در بخش سوم در مورد دارایی های علمی از دید مدیریت منابع انسانی بحث می گردد. در بخش چهارم تعاریف و طبقه بندی های موجود در پیشینه دارایی های علمی ارائه می گردد و نیز این بخش در ادامه به بیان کارهای تحقیقاتی گذشته در زمینه موضوع ایت تحقیق می پردازد. در بخش پنجم شاخص های موجود در ادبیات تحقیق، جهت اندازه گیری دارایی های علمی (دارایی های مبتنی بر دانش) ارائه می گردد.

2-2- بخش دوم- تاریخچه و اهمیت دارایی های علمی در سازمانها

1-2-2- جایگاه علم و دانش در سازمان ها

در سال 1979 حسابدار سوئدی بنام کارل اریک سیوبی¹ با پرسش بزرگی روبرو گردید. دفاتر حسابداری (ارزش دفتری) یکی از شعبه های سازمانی که او در آنجا کار می کرد، تنها یک کرون ارزش نشان می داد، در حالی که ارزش واقعی سازمان به مراتب بیش از اینها بود. در این هنگام وی متوجه شد که ترازنامه مالی شرکت او، تنها ارزش دارایی های فیزیکی آنرا- که شامل چند میز و ماشین تحریر بود- نمایش می دهد و ارزش واقعی سازمان وابسته به شایستگی کارکنان سازمان و چیزی راکه جمع کارمندان سازمان به عنوان یک فکرومغز جمعی تشکیل می دادند، وابسته است.

¹ - Karl-Erik Sievby

سیوبی و دیگران، این یافته را بانام "دارایی فکری" و "دارایی ناملموس" معرفی کردند و آن را در کنار دارایی های ملموس (مشهود) قرار دادند.

هم زمان با رشد ایده دانش به عنوان منبع استراتژیک در قرن 21، دانش به مثابه یک مزیت رقابتی مهم در سازمانهای پیشرو، مورد توجه جدی قرار گرفت.

پروفسور ویک (1999) نحوه تحول تاریخی جایگاه علم و دانش در سازمان ها را به ترتیب زیر مطرح می کند:

اقتصاد کشاورزی: بشر اولیه که در ابتدا با شکار تغذیه می کرد، کشاورزی را کشف کرد و به این ترتیب نخستین مرحله اقتصادی جوامع آن زمان شکل گرفت و پس از آن بود که تولید منابع باکاشت و برداشت دانه ها و نیز پرورش دام و طیور آغاز شد. در این مرحله، هنوز بشر به دانش چندانی دست نیافته و مزیت رقابتی در آن، گسترش مزرعه ها و تعداد بیشتر دام و نیز مهارتهایی در کاشت و برداشت محصولات بود.

اقتصاد منابع طبیعی: در این دوره بشر منابع طبیعی را کشف و استخراج کرد. در این میان نقش مردم تلاش برای تسهیل تبدیل منابع به کالاهای قابل فروش و آوردن آنها به بازار بود. علاوه بر آن گروههای کوچکی از صنعتگران همچون بناها، آهنگران، خیاطان و غیره ارائه خدمات به مشتریان را آغاز کردند. بنابراین کم کم بشر نیاز به دانش را تشخیص داد و اتحادیه ها و جمععات کوچکی از متخصصان شکل گرفت.

تحول صنعتی: در خلال قرن 18 و 19، تبدیل منابع طبیعی به محصولات قابل فروش و تولید محصولات در حجم زیاد به شکل فزاینده ای سازماندهی و مکانیزه و نیز مزیت بازار سرمایه گذاری و بکارگیری افراد بیشتر شد. بنابراین برای ارائه محصولات با کیفیت و قیمت مناسب، تکنولوژی بالاتری لازم بود. در این دوره، دانش قابل دسترسی و اهمیت آن روشن شده بود، ولیکن تنها در میان برخی از صاحب نظران مطرح بود.

تحول محصول: در نیمه اول قرن 20، توجه تولیدکنندگان به موضوع دیگری جلب شد. پس از تولید محصولات با تنوع بیشتر و قیمت کمتر، ضرورت ارائه خدمات بهتر برای تولیدکنندگان به شکل فزاینده ای مطرح شد. در این زمان، مزیت رقابتی، ارائه